

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 73 Ekim 2020 & Volume: 13 Issue: 73 October 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

YENİ TİP KORONAVİRÜS'ÜN (COVID-19) FİNANSAL TABLOLARA MUHTEMEL ETKİLERİ POSSIBLE EFFECTS OF A NEW TYPE OF CORONAVIRUS (COVID-19) ON FINANCIAL STATEMENTS

Sami KARACAN*

Öz

Çin'in Wuhan kentinde 2019 yılının son günlerinde ortaya çıkan ve o günden beri tüm dünyanın en önemli gündem maddesi haline gelen Covid-19, aslında insan sağlığının her şeyin üstünde olduğunu bizlere bir kez daha hatırlatmıştır. Covid-19 faaliyetleri, salgına karşı alınan önlemler günlük hayatımızı önemli ölçüde etkilemektedir. Dünya devletleri salgına karşı etkin tedbirlerin oluşturulmasında yalnız başlarına kalmış, adeta bir yarış içine girmişlerdir. Bununla birlikte halen etkin önlemler gündeme getirilememiş, salgının yayılma hızı engellenememiştir.

Tüm devletler, siyasi otoriteler salgının ekonomik, sosyal etkilerini en az seviyeye indirmek için her gün yeni açıklamalar yapmış, tedbirler almaya çalışmışlardır. Neredeyse tüm dünyada yeni bir sosyal hayat, yeni bir ekonomik hayat şekli oluşmuştur. Yaşamın her alanında belirsizlikler artmış, insanlar adeta panik halinde bilinmez bir labirent içinde kalmışlardır. Alınmak istenen her türlü tedbire rağmen, insanlık için en fazla faydayı sağlayacak davranış biçiminin ise bilinçli bir şekilde insanların birbirilerini uyararak, birlikte hareket ederek sağlık tedbirlerine uymak suretiyle sağlanacağı aşikardır.

Salgının 2019/mart ayından itibaren hızlı bir yayılım göstermesi üzerine, dünya genelinde yaşanan olumsuz ekonomik gelişmelerin şirketlerin finansal tablolarını etkileyeceği bir gerçektir. Tedbir amaçlı pek çok yasağın yanında şehirlerarası seyahat yasağının gelmesi ve uçuş seferlerinin durdurulması, alışveriş merkezlerinin kapatılması, ticari hayatın pek çok alanında online sipariş yönteminin gündeme gelmesi, pandemi döneminde faaliyetlerine kısmen de olsa devam edebilen/etmek zorunda kalan sağlık sektörü, temel ihtiyaç maddesi satıcıları ya da uzaktan satış yapabilme yeteneğine sahip olanlar dışında pek çok sektörde ticari faaliyetlerin durma noktasına geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Ortaya çıkan bu tablonun şirketlerin finansal tablolarını etkilemesi kaçınılmaz bir sonuçtur.

Anahtar Kelimeler: Yeni Tip Koronavirüs, Covid-19, Finansal Tablolar.

Abstract

Covid-19, which emerged in Wuhan, China in the last days of 2019 and has become the most important agenda item in the world since then, has once again reminded us that human health is above everything. Covid-19 activities and measures taken against the epidemic significantly affect our daily lives. The states of the world have been alone in the creation of effective measures against the epidemic and have almost entered a race. However, effective measures have not been brought to the agenda yet, and the rate of spread of the epidemic has not been prevented.

All states and political authorities made new statements every day and tried to take measures to minimize the economic and social effects of the epidemic. Almost all over the world, a new social life, a new economic life style has emerged. Uncertainties have increased in every aspect of life, and people are trapped in an unknown labyrinth in a state of panic. Despite all the precautions to be taken, it is obvious that the behavior that will provide the most benefit for humanity will be achieved by consciously warning each other, acting together and obeying health measures.

As the epidemic has spread rapidly since 2019 / March, it is a fact that negative economic developments around the world will affect the financial statements of companies. In addition to many cautionary prohibitions, the introduction of intercity travel bans and the suspension of flights, the closure of shopping centers, the introduction of online ordering in many areas of commercial life, the health sector, which could / had to continue its activities, albeit partially, during the pandemic period, It would not be wrong to say that commercial activities in many sectors have come to a halt, except for those who have the ability to make distance sales. It is inevitable that this picture will affect the financial statements of companies.

Keywords: New Type Coronavirüs, Covid-19, Financial Statements.

* Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme Bölümü Öğretim Üyesi, ORCID: 0000-0002-9921-4652, skaracan@kocaeli.edu.tr

1. GİRİŞ

Ortaya çıktığı günden günümüze hız kesmeden yayılmaya devam ederek tüm dünyayı etkisi altına alan ve bütünüyle hayatımızı etkileyen yeni tip koronavirüs (Covid-19), aslında insan sağlığının her şeyin üstünde olduğunu bizlere bir kez daha hatırlatmıştır. Sağlık söz konusu olduğunda özel hayatlarımız, ticari hayat kendi kontrolümüzden çıkmakta, sağlıklı olduğumuz günlerdeki gibi hayatlarımızın sürdürülebilirliğini sağlamakta güçlükler yaşamaktayız.

Çin'in Vuhan kentinde 2019 yılının son günlerinde ortaya çıkan ve o günden beri tüm dünyanın en önemli gündem maddesi haline gelen Covid-19 faaliyetleri, salgına karşı alınan önlemler günlük hayatımızı önemli ölçüde etkilemektedir. Dünya devletleri salgına karşı etkin tedbirlerin oluşturulmasında yalnız başlarına kalmış, adeta bir yarış içine girmişlerdir. Bununla birlikte halen etkin önlemler gündeme getirilememiş, salgının yayılma hızı engellenememiştir.

Tüm devletler, siyasi otoriteler salgının ekonomik, sosyal etkilerini en az seviyeye indirmek için her gün yeni açıklamalar yapmış, tedbirler almaya çalışmışlardır. Neredeyse tüm dünyada yeni bir sosyal hayat, yeni bir ekonomik hayat şekli oluşmuştur. Yaşamın her alanında belirsizlikler artmış, insanlar adeta panik halinde bilinmez bir labirent içinde kalmışlardır. Alınmak istenen her türlü tedbire rağmen, insanlık için en fazla faydayı sağlayacak davranış biçiminin ise bilinçli bir şekilde insanların birbirilerini uyararak, birlikte hareket ederek sağlık tedbirlerine uymak suretiyle sağlanacağı aşikardır.

Salgının 2019/mart ayından itibaren hızlı bir yayılım göstermesi üzerine, dünya genelinde yaşanan olumsuz ekonomik gelişmelerin şirketlerin finansal tablolarını etkileyeceği bir gerçektir. Tedbir amaçlı pek çok yasağın yanında şehirlerarası seyahat yasağının gelmesi ve uçuş seferlerinin durdurulması, alışveriş merkezlerinin kapatılması, ticari hayatın pek çok alanında online sipariş yönteminin gündeme gelmesi, pandemi döneminde faaliyetlerine kısmen de olsa devam edebilen/etmek zorunda kalan sağlık sektörü, temel ihtiyaç maddesi satıcıları ya da uzaktan satış yapabilme yeteneğine sahip olanlar dışında pek çok sektörde ticari faaliyetler durma noktasına geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Ortaya çıkan bu tablonun şirketlerin finansal tablolarını etkilemesi kaçınılmaz bir sonuçtur.

2. YENİ TİP KORONAVİRÜS'ÜN (COVID-19) FİNANSAL TABLOLARA MUHTEMEL ETKİLERİ

2020 yılının Mart ayı sonu itibari ile birçok işletmenin faaliyetlerine belirli bir süre ara verildiği mümkün olan durumlarda uzaktan çalışma koşullarının yaratılmaya çalışılması için alınan tedbirler çerçevesinde belirli sektörlerde faaliyet sınırlamaları getirildiği görülmektedir. Bu noktada az veya çok olacak şekilde e-ticaret yapanlar, temel gıda satışı yapanlar, sağlık sektöründe faaliyet gösterenler hariç olmak üzere birçok işletmenin bu durumdan olumsuz etkileneceği görülmektedir. Yaşanan olumsuzluklar aşağıda belirtilen biçimlerde ortaya çıkabilir (İSMMMO, 2020, 6-7);

- Satışlarda önemli düşüşler ve alacakların tahsilatındaki güçlükler nedeniyle nakit akışlarında önemli gecikmeler,
- Üretim veya ticari tesislerin kapatılması, seyahat sınırlamaları, salgın nedeniyle çalışan bulma güçlüğü ve ulaşımda yaşanacak aksaklıklar,
- Alacaklı olunan tarafların mücbir sebeplerinden kaynaklanan zararlar veya riskler,
- Şirketlerin taahhütlerini yerine getirmekte yaşayacağı güçlükler nedeniyle hak edişlerde yaşanacak ertelemeler,
- İzleyen dönemlerde finansal varlık fiyatlarında, döviz kurlarında veya faiz oranlarında anormal değişiklikler,
- Şirketlerin organizasyonel yapılarının gözden geçirilmesine ve kriz yönetimlerine elverişli hale getirilmesine yönelik re-organizasyon çalışmaları ve planlama ihtiyacının ortaya çıkması,
- Şirketlerin sahip olduğu finansal olmayan varlıkların (MDV, yatırım amaçlı gayrimenkul vb.) gerçeğe uygun değerlerinde yaşanacak muhtemel düşüşler,
- Ani değer artış veya azalışları nedeniyle vadeli işlem sözleşmelerinden (hedge işlemleri) kaynaklanan finansal zararlar,

➤ Şirketlerin hazırlanmış oldukları bütçelerin, yatırım projeksiyonlarının ve diğer tüm finansal planların gerçekleşme ihtimallerinin zayıflaması nedeniyle tahminlerin revize edilme gerekliliğinin doğması ve benzeri durumlar.

Yukarıda Covid-19 salgınının finansal tablolara etkisinin nasıl gündeme gelebileceği genel olarak ifade edilmekle birlikte, çalışmamızın sonraki kısımlarında bu etkilerin 31.12.2019 tarihli finansal tablolar ile 2020 tarihli finansal tablolarda nasıl gündeme alınması gerektiği konusunda bilgiler aktarılacaktır.

2.1. PANDEMİNİN 31.12.2019 TARİHLİ FİNANSAL TABLOLARA ETKİSİ

Tüm dünyada ve Ülkemizde görülen yeni tip koronavirüs (Covid-19) salgınına karşı alınan önlemler, günlük hayatımızı önemli ölçüde etkilemektedir. Dünya Sağlık Örgütü, korona virüsünün toplum sağlığını etkilediğini resmi olarak ilk kez 30 Ocak 2020 tarihinde duyurmuş, 11 Mart 2020 tarihinde de dünya genelinde pandemi ilan etmiştir. Halka açık şirketler, sigorta şirketleri, finansal kuruluşlar gibi kamuoyunun yakından da takip ettiği 2019 yılına ait finansal tablolar Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi ilan edilmeden önce yayımlanmıştır. Dolayısıyla pandemi 2019 yılı finansal tabloları açısından “düzeltme gerektirmeyen olay” olarak değerlendirilmesi ve “dipnotlarda açıklama yapılması” gereken bir olay olarak aşağıda açıklamalara konu edilmiştir.

2.1.1. Düzeltme Gerektirmeyen Olay Olarak Değerlendirilme

Yukarıda açıklanan gelişmeler dikkate alınarak koronavirüsün etkilerinin resmi olarak 31 Aralık 2019 tarihinde ortaya konulmadığı, sonradan meydana geldiği kabul edilecektir. Bu kapsamda TMS 10 Raporlama Döneminden Sonraki Olaylar ve BOBİ FRS Bölüm 4 Raporlama Döneminden Sonraki Olaylar uyarınca düzeltme gerektirmeyen olay olarak değerlendirilecek ve bu tarihten itibaren yayımlanacak 31 Aralık 2019 tarihli finansal tablolarında koronavirüs etkisi ile ilgili herhangi bir düzeltme yapılmasından ziyade şirketler üzerindeki etkilerinin önemli olması durumunda öngörülen muhtemel etkilerinin dipnotlarda açıklanması gerekecektir (İSMMMÖ, 2020, 8).

Denetim ve muhasebe ile ilgili tüm otoritelerin de üzerinde görüş birliğine varmış olduğu üzere salgın, gerek TFRS gerekse BOBİ FRS'ye göre hazırlanacaktır. Salgın 31.12.2019 tarihinde sona eren hesap dönemine ait finansal tablolar için düzeltme gerektirmeyen bir olaydır, diğer bir ifadeyle salgının etkileri için dipnotlarda açıklama yapılmalıdır (İSMMMÖ, 2020, 8).

Koronavirüsün yayılmasının düzeltme gerektirmeyen bir olay olarak kabul edilmesiyle şirketler, varlık ve borçların ölçümünü raporlama tarihi itibarıyla (31.12.2019) yapmalı, bu tarih itibarıyla mevcut koşullarının ortaya konulmasını sağlamalıdır. Bu haliyle bilanço tarihinden sonraki yaşanan gelişmelerin etkileri, dönem sonunda yapılmış olan ölçümlere yansıtılmamalıdır. Ancak raporlama tarihinden sonraki olaylar bazen raporlama tarihinde ortaya çıkan belirsizlikler hakkında ek bilgi verilmesine neden olabilir. Benzer nedenlerle şirket yönetimlerinin aşağıdaki hususlardaki değerlendirmelerine ilişkin muhakemelerini gözden geçirmeleri bazı durumlarda gerekli olabilir –örneğin; raporlama tarihinden sonraki bir müşterinin iflası, koronavirüsün yayılmasının ötesinde zaten raporlama dönemi sonunda mevcut olan bir durumu yansıtabilir (İSMMMÖ, 2020, 8).

2.1.2. Dipnotlarda Açıklama Yapılması

Raporlama döneminden sonraki düzeltme gerektirmeyen olayların finansal tablolar üzerindeki etkilerinin önemli olması durumunda bu etkilerin dipnotlarda açıklanması, genel amaçlı finansal tabloların asli kullanıcılarının işletme hakkında finansal tablolara dayanarak verecekleri kararları makul ölçüde etkilemesi beklenir (İSMMMÖ, 2020, 9).

Bu nedenle işletme, raporlama döneminden sonraki düzeltme gerektirmeyen olaylar için olayın niteliği ve olayın tahmini finansal etkisi veya böyle bir tahminin yapılamadığına ilişkin bir ifade eklemek suretiyle bu hususta mutlaka açıklama yapılmalıdır (İSMMMÖ, 2020, 10).

Bilindiği üzere Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ilgili diğer kamu kurumları tarafından salgına ilişkin açıklanan ilk önlemler, Perakende, AVM, demir-çelik, otomotiv, lojistik -ulaşım, sinema -tiyatro, konaklama, yiyecek - içecek, tekstil - hazır giyim ve etkinlik -organizasyon sektörlerini kapsayacak şekilde alınmıştır. Bu sektörler başta olmak üzere, salgının işletmeler üzerindeki finansal etkilerinin

kısa süre içerisinde net bir şekilde ortaya konulmasının mümkün olmayacağı olasılığı dâhilinde TFRS veya BOBİ FRS'ye göre hazırlanacak olan 31.12.2019 tarihli finansal tabloların, raporlama döneminden sonraki olaylar dipnotunda aşağıdaki şekilde bir açıklama yapılması önerilmektedir (İSMMM, 2020, 10).

Örnek - Dipnot X Raporlama Döneminden Sonraki Olaylar:

Dünya Sağlık Örgütü'nün, 2020 yılının Ocak ayından itibaren yapmış olduğu açıklamalar ve 11 Mart 2020 tarihinde ilan etmiş olduğu pandemi çerçevesinde, dünyada ve ülkemizde yayılan yeni tip Koronavirüsü (Covid-19) salgınına karşı alınan önlemlerden dolayı Şirketimizin faaliyetlerinde yaşanan aksaklıklar ve satış gelirleri ile tahsilatlardaki düşüşün etkisiyle finansal durumu ve faaliyet sonuçları olumsuz yönde etkilenmektedir. Kamu otoriteleri tarafından vergi, sosyal güvenlik gibi ödemelere ilişkin alınan erteleme kararları, koruyucu tedbirler ve destekleyici uygulamalar ile bu sürecin olumsuz etkileri giderilmeye çalışılmaktadır. Bu salgının ekonomik etkilerinin hesap dönemi sonu itibariyle belirsiz olması nedeniyle, Şirket'in 31.12.2019 tarihli finansal tabloları üzerindeki etkileri tahmin edilememektedir."

Elbette ki oluşturulan bu genel örnek açıklamanın, salgının faaliyet gösterilen sektöre ve etkilenen işletmeye göre olası etkilerinin değişebileceği dikkate alınarak uyarlanması gerekebileceğinin unutulmaması gerekir.

2.2. PANDEMİNİN 2020 TARİHLİ FİNANSAL TABLOLARA ETKİSİ

Pandeminin 31.12.2019 tarihinden sonra yayımlanacak ilk ara dönem olan 31 Mart 2020 tarihli raporlarda veya özel hesap dönemi nedeniyle Mart 2020'den itibaren sona eren hesap dönemleri için hazırlanacak raporlarda salgının etkisi açık olarak ortaya çıkmış olacaktır ve özellikle aşağıda bir kısım örnekleri verilen standartlar vb. uyarınca tüm ölçümlerin, hesaplamaların, tahminlerin ve değerlendirmelerin salgının varlığı dikkate alınarak yapılması gerekecektir:*

➤ **TFRS 9 "Finansal Araçlar" uyarınca beklenen kredi zararları;** Beklenen kredi zararları; geçmiş olaylar, mevcut koşullar ve gelecekteki ekonomik koşullara ilişkin öngörülere dayanmaktadır. Müşterilerin karşılaşacağı ekonomik zorluklar ve ekonomide yaşanan genel olumsuz görünüm, finansal varlıklara ilişkin olarak hesaplanan beklenen kredi zararları karşılığının artırılmasını gerektirebilir.

➤ **TMS 36 "Varlıklarda Değer Düşüklüğü" uyarınca maddi ve maddi olmayan duran varlıklarda değer düşüklüğü;** Mevcut koşullar değer düşüklüğü testi yapılması gerekliliğini işaret edebilir, örneğin; Covid-19 salgını nedeniyle şirketin faaliyet gösterdiği sektörün çok olumsuz etkilendiği veya siparişlerin toplu olarak iptal edildiği durumlar gibi. Bunun yanı sıra, gelecekteki nakit akışlarına ilişkin önceki beklentilerin güncellenmesi gerekli olabileceğinden, varlıkların değer düşüklüğüne uğrayıp uğramadığının test edilmesinde dikkate alınan kullanım değeri sonuçları etkilenebilir.

➤ **TMS 2 "Stoklar" uyarınca stokların net gerçekleşebilir değeri;** Bazı ürünler için daha az talep olabileceğinden, talep düşüşü satış fiyatları üzerinde baskı yaratabilir ve bu durum stok devir hızının yavaşlaması ile sonuçlanabilir. Böylece net gerçekleşebilir değerde ilave düşümlere yol açabilir.

➤ **TMS 12 "Gelir vergileri" uyarınca ertelenmiş vergi varlıkları;** Ekonomik görünüm kötüleştiği ve şirketlerin gelirleri düştükçe, daha önceden muhasebeleştirilmiş olan ertelenmiş vergi varlıklarının geri kazanılabilirliği de dikkatli bir şekilde tekrardan değerlendirilmelidir.

➤ **Gerçeğe uygun değeri ile ölçülen varlık veya borçlar;** Varlıkların veya yükümlülüklerin gerçeğe uygun değeri, ölçüm tarihi itibariyle mevcut olan koşulları yansıtır. Gerçeğe uygun değer üzerinden ölçümler gözlemlenemeyen girdilere dayalı olarak yapıldığı ve koşulların çok hızlı değişiklik gösterdiği durumlarda gerçeğe uygun değer ölçümü çok daha zor olabilir.

➤ **Finansal yükümlülüklerin kısa veya uzun vadeli olarak sınıflandırılması;** Şirketlerin finansal durumu kötüleşirse, halihazırda imzalanmış olan sözleşmeleri de etkilenebilir. Kredi sözleşmesindeki taahhütlerin ihlali durumunda, finansal borçlar hemen geri ödenebilir hale gelebilir. Alınan ekonomik tedbirlerle, raporlama döneminden önce bu durumlar telafi edilemezse, geriye kalan

*Bu konuda daha fazla bilgi için konunun aktarıldığı aşağıdaki kaynaklara bakınız.

İSMMM, Koronavirüsün (Covid-19) Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Çalışmaları Üzerine Muhtemel Etkileri, İstanbul, 2020.

KPMG, Covid-19'un Muhasebesel Etkileri, İstanbul, 2020a.

KPMG, Covid-19 Finansal Raporlama Üzerindeki Potansiyel Etkileri, İstanbul, 2020b.

ödeme koşullarından bağımsız olarak ilgili finansal yükümlülüklerin kısa vadeli borçlar olarak sınıflandırılması gerekecektir.

➤ **Koşullu borç olarak sınıflandırılma;** Koşullu borç tanımını karşılayan yükümlülüklerin yeniden gözden geçirilmesi ve karşılık olarak finansal durum tablosuna yansıtılmaları gerekebilir.

➤ **Sigorta hasarı talepleri;** Şirketler, sigorta poliçelerinin şartlarını değerlendirebilir ve bu tür hasarların muhasebeleştirilmesinin zamanlaması dahil olmak üzere kâr kaybını ve iş kesintilerini vb. nedenlerden olası tazminatı tahmin edebilir.

➤ **Sözleşmeden doğan yasal zorunluluklarla ilgili karşılıklar;** Müşteri sözleşmelerinden doğan yasal zorunluluklarla ilgili olarak karşılık ayrılması gerekebilir. Örneğin bir üretim tesisinde, üretimin azalmasına bağlı olarak, tedarikçiler sözleşme altındaki yükümlülüklerini yerine getiremezlerse, müşteri sözleşmeleri ile ilgili olarak karşılık ayrılması gerekebilir. Sözleşmeden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesinde gecikme de cezaların verilmesine neden olabilir. Şirketler finansal tablolarında, karşılıkların muhasebeleştirilmesi ve ölçülmesinde uygulanan kararlar ve tahminler hakkında anlamlı açıklamalar sunmayı düşünmelidir.

➤ **Hasılatın kaydı;** Şirketlerin, hasılatın kaydı konusunda dönemsel ilkelerini tekrar gözden geçirmesi gerekmektedir. COVID-19'dan etkilenen ülkelerdeki müşterilere satış olması durumunda, hasılatın gerçekleşme koşulları gözden geçirilmelidir. Ayrıca, beklenen kredi zararlarının tahmini de dahil olmak üzere ticari alacakların geri kazanılabilirliği ile ilgili etkileri dikkate almalıdırlar.

➤ **Kiralama standardı;** Kiracı olan bir şirketin kullanım hakkı varlıklarını değer düşüklüğü açısından değerlendirmesi gerekir. Benzer şekilde, kiraya verenler, kiraya verilecek varlıklarının, söz konusu varlıklara olan talepteki azalma veya kiralardaki ciddi düşüş nedeniyle değer düşüklüğü için değerlendirilip değerlendirilmeyeceğini tespit etmeleri gerekecektir. Diğer etki alanları, kiracı için kullanılan iskonto oranlarının (incremental borrowing rate) tekrar değerlendirilmesi, kredi notunda düşüşe bağlı olarak borçlanma maliyetlerindeki değişim, kiralama süresi ve kiralayan tarafından gelir muhasebesi dahil olmak üzere kira sözleşmelerinin yeniden değerlendirilmesi olacaktır.

➤ **Finansal raporlama üzerindeki iç kontroller;** Şirketler, varsa, finansal raporlama üzerindeki iç kontrol etkisini de değerlendirmelidir. Örneğin, şirketlerin uzaktan işgücü sağlamak için BT erişimini geliştirmesi durumunda yeni denetimler veya denetimlerde değişiklik yapılması gerekecektir.

➤ **Çalışanlara sağlanan faydalar;** Piyasadaki oynaklık ve ücret politikalarındaki değişiklikler, şirketlerin çalışanlara sağlanan faydaları tahmin etme ve ölçme ve hisse bazlı ödeme giderlerini algılama şekillerini etkileyebilir. Hisse bazlı ödeme düzenlemelerinde yapılacak değişikliklerin, çalışanlara faydalı olup olmadıklarına bakılarak değerlendirilmesi ve buna göre muhasebeleştirilmesi gerekecektir.

➤ **Devlet teşvikleri;** Şirket yönetimi, olası devlet teşviklerini yakından takip etmelidir. COVID-19 salgını karşısında verilen tüm yardımları tanımlamak için hükümet eylemlerini ve mevzuatlarını yakından izlemesi gerekecektir. Daha önce hükümet teşviki almayan şirketlerin, yeni teşviklerin çıkması durumunda yeni muhasebe politikaları ve prosedürleri geliştirmeleri ve yeni uygulanan hükümet programlarından faydalanabilmesi için önemli kararlar alması gerekebilir. İleriki dönemlerde şirketler, devlet teşvikleri için muhasebe politikaları geliştirmeyi ve bu yardımların finansal tablolar üzerindeki etkisine ilişkin açıklamaları genişletmeyi düşünebilirler.

➤ **Faaliyet raporlarındaki açıklamalar;** Salgınla ilgili olarak beklenen etkilerin önemli olacağı düşünülüyorsa, finansal tablolara eşlik eden diğer bilgilere eklenebilir. Açıklamaların COVID-19'un etkilerini tanımlayan temel varsayımları, belirsizliklere ilişkin varsayımları, bu belirsizliklere ilişkin hassasiyetleri analizlerini içermesi gerekir. Bu analizlerin finansal tablolarda sunulan varlık ve yükümlülüklerle ilişkin defter değerleri ile ilişkilendirilmesi gerekir.

2.3. COVID-19 SALGINININ İŞLETMENİN SÜREKLİLİĞİ VARSAYIMI ÜZERİNE BİR ETKİSİNİN OLUP OLMADIĞI KONUSUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ

COVID-19 salgınının patlak vermesi, bazı şirketler için ekonomik koşullarda önemli bir bozulmaya ve diğer birçok şirket için de ekonomik belirsizliklerde artışa neden olmuştur (KPMG, 2020b).

Şirket yönetimi, mevcut olay ve koşulların şirketin devamlılığında bir endişe oluşturup oluşturmadığını değerlendirmeli, şayet şirketin devamlılığı ile ilgili bazı sorunların ortaya çıkması muhtemel ise durumu şirket finansal tablolarının hazırlanmasında değerlendirmelidir. Birçok

durumda, hızla değişen ekonomik ve ticari koşullar göz önüne alındığında, şirket yönetiminin önceki dönemlerde kullandığı bütçe ve tahminler artık geçerliliğini yitirmiş olabilir (KPMG, 2020b).

Şirket yönetiminin mevcut ortamdaki değerlendirmesini destekleyebilmek için bütçe ve tahminlerinde önemli bir revizyona gitmesi gerekebilir (KPMG, 2020b).

İşletmenin sürekliliği varsayımı, düzeltme gerektiren veya gerektirmeyen olay kavramı için geçerli değilse de, yönetimin, mevcut olayların ve koşulların, işletmenin sürekliliğini devam ettirme kabiliyetine ilişkin ciddi şüphe oluşturup oluşturmadığını veya yıllık finansal tabloların (veya ara dönem raporlarının) işletmenin sürekliliği varsayımına göre hazırlanmasının halen uygun olup olmadığını değerlendirmesi gerekir (KPMG, 2020a).

Faaliyet sonuçlarında ve finansal durumlarında raporlama döneminden sonra meydana gelen bozulmalar, işletmenin sürekliliği varsayımının geçerliliğini koruyup korumadığının gözden geçirilmesine ihtiyaç olduğunu gösterebilir. Dolayısıyla, Covid-19 salgınının, şirketlerin finansal durumunu veya performansını raporlama tarihinden sonra olumsuz etkilemesi durumunda, finansal tabloların işletmenin sürekliliği varsayımına göre hazırlanmasının bundan sonra uygun olmadığı değerlendiriliyorsa, yıllık finansal tabloların (veya ara dönem raporların) düzeltilmesi gerekir. Bu durumda, şirketlerin genel muhasebeleştirme, ölçüm ve açıklama hükümlerini uygularken, özellikle satış amaçlı elde tutulan varlıklara ilişkin değer düşüklüğü ölçümüne, borç ve özkaynak araçlarının sınıflandırılmasına, varlıklarda değer düşüklüğü testlerine ve karşılıkların ölçümüne dikkat etmesi gerekmektedir (KPMG, 2020a).

Bir işletmenin sürekliliğini devam ettirme kabiliyetine ilişkin ciddi şüphe oluşturabilecek olay veya şartların mevcut olması durumunda, bu olay veya şartların önemli belirsizliklere neden olup olmadığına veya yönetimin sürekliliğe ilişkin değerlendirmesinin önemli yargılar içerdiğine yönelik finansal tablo dipnotlarında açıklama yapılması gerekir (KPMG, 2020a).

2.4. PANDEMİ DÖNEMİNDE NAKİT İHTİYACI VE İŞLETME SERMAYESİNİN YÖNETİLMESİ

Pandemi döneminde nakit ihtiyacı ve işletme sermayesinin yönetilmesi konusunda sorunlar yaşayan işletmeler için aşağıdaki çözümler önerilebilir:*

Likidite Analizi ve Nakit İhtiyacı: Sağlam nakit akış yönetiminin önkoşulu, disipline edilmiş nakit akış tahminidir ve işletmelerde öngörülebilirliği ve likiditeye odaklanmayı sağlar:

- Alternatif senaryolarla desteklenen 13 haftalık katı bir nakit akış tahmin süreci uygulanmalı.
- İşletme genelinde Gelir Tablosu metrikleri yerine Nakit odaklı bir yaklaşım sağlanmalı.
- Gelecek dönem boyunca nakit akışları detaylı olarak gözden geçirilmeli ve kısa/orta vadede nakit tasarrufu sağlayabilecek önlemler belirlenmeli.
- Nakit bakiyeleri günlük olarak takip edilmeli.
- Şirket/Grup içi nakit transferleri optimize edilmeli.
- İşletmelerin nakit akış tahminleri revize edilmeli ve tüm varsayımlar test edilmeli.
- Banka kredi sözleşmeleri gözden geçirilmeli, temel koşullar ve esneklik payları tespit edilmeli.
- Yatırımcılar ve kredi verenler gibi kilit paydaşların güven ve desteğini sağlamak üzere düzenli iletişim sağlanmalı.
- Ek sermaye olanakları erken aşamada araştırılmaya başlanmalı.

İşletme Sermayesi ve Tedarik Zinciri

- Düşük talepten etkilenen işletmelerde üretim yavaşlatılana kadar stok fazlası yaşanabilir.
- Nakit pozisyonlarını korumak isteyen müşteriler muhtemelen ödemeleri geciktirirken, tedarikçiler sipariş edilen veya teslim edilen mallar için ödeme yapılmasını beklemektedir.
- Olumsuz etkilenmeyen taraflar erken ödeme indirimleri tercih edebilir.

* Bu konuda daha fazla bilgi için konunun aktarıldığı aşağıdaki kaynağa bakınız.
Deloitte, COVID-19'un İşletmelere Olan Finansal Etkileri ve Çözüm Önerileri, İstanbul, 2020.

- Olumsuz etkilenen işletmelerde ise üretim ve tedariğin sürekliliğin sağlamak üzere kritik tedarikçiler ile düzenli iletişim kurulmalı.
- Olumsuz etkilenen ana tedarikçiler belirlenmeli ve kısa ve orta vadeli alternatif tedarikçiler ile ilgili acil ve beklenmedik durum planları oluşturulmalı.
- İşletmelerin ileriye yönelik siparişleri optimize edilmeli.
- Müşterilerin beklentilerini yönetmek üzere müşterilerle yönetici seviyesinde düzenli etkileşim kurulmalıdır.

İşletme sermayesi üzerindeki baskının azaltılmasına yönelik aşağıdaki çözümler önerilebilir(Deloitte, 2020):

Alacaklar

- Faturaların en kısa sürede ve zamanında kesilmesi.
- İndirimli ödeme karşılığında daha kısa vadeli ödeme koşulları sunulması.
- Yüksek montanlı müşterilere öncelik vererek nakit tahsilatların günlük olarak izlenmesi.
- Müşterilerle anlaşmazlık ve geç tahsilat riskini en aza indirmek için proaktif iletişim kurulması.
- Faktoring gibi finansman çözümlerini göz önünde bulundurulması.

Envanter

- Sipariş miktarlarının minimize edilmesi ve dikkatli planlanması.
- İndirimler veya online satışlardan yararlanarak yavaş hareket eden ve kullanılmayan stokların elden çıkarılması.
- Hammadde ve ürün stok verilerinin güncel tutulması.
- Konsinye stok fırsatlarının değerlendirilmesi.
- Tedarikçilerinden erken teslimatın önlenmesi için koordinasyonun sağlanması.

Borçlar

- Tedarikçi ödeme koşullarının işletmenin politikasına ve sektör standartlarına uygun olması
- Erken ödemelerden kaçınmak için sağlam bir ödeme politikası uygulanması.
- Ödeme önceliğini belirlemek için işletme için kritik tedarikçilerin tespit edilmesi.
- Ödemenin, üzerinde anlaşmaya varılan ödeme yöntemiyle gerçekleştirilmesi.
- Ödeme vadesinin fatura tarihinden ziyade faturanın teslim alındığı tarihten itibaren hesaplanması.
- Tedarik zinciri finansmanı fırsatlarının değerlendirilmesi.

SONUÇ

OECD'ye göre, Covid-19 salgını küresel ekonomi açısından geçmişte yaşanan finansal krizlerden bu yana en büyük tehlike olarak görülmektedir. Bu nedenle, çoğu şirketin olumsuz etkilenmesi beklenmektedir. Her şirketin kendine özgü koşulları ve durumları göz önünde bulundurmak suretiyle bir değerlendirme yapması gerekmektedir (KPMG, 2020a).

31 Aralık 2019 tarihinde sona eren raporlama dönemi için, piyasadaki yaygın olan kanı düzeltme gerektirmeyen bir olay olduğu yönündedir. Dolayısıyla, varlık ve yükümlülüklerin ölçümü ve muhasebeleştirilmesine yönelik bir etkisi yoktur (KPMG, 2020a).

31 Aralık 2019 tarihinden sonraki raporlama dönemleri için piyasa katılımcılarının varsayımları ve değerlendirmeleri açısından Covid-19 salgını hakkında daha fazla bilgiye ulaşılabilir hale gelmiştir. Bu nedenle, sonraki raporlama dönemleri için Covid-19 salgınının düzeltme gerektiren olay olarak değerlendirilmesi gerekecektir. Muhasebeleştirme işlemleri düzeltme gerektiren olaylar dikkate alınarak yapılacağından, Covid-19 salgınından kaynaklanan etkilerin finansal tablo kalemlerinin ölçümüne dahil edilmesi gerekir (KPMG, 2020a).

2019 ve 2020 yılı finansal tablolarına ilişkin yukarıda ifade edilen düzenlemelerin dikkate alınmasıyla birlikte tüm işletmeler açısından aşağıdaki hususların da dikkate alınması önem taşımaktadır:

- İşletmeler likidite ve sermaye yeterliliklerini her zaman göz önünde bulundurmalı, iyi bir likidite analizi yapılmalı ve varsa nakit ihtiyacı belirlenmelidir. Bu konuda gerekiyorsa, ne kadar

süreliliğine ve ne kadar finansmana ihtiyaç duyulabileceğine, nerelerden hangi şartlarda borç sağlanabileceğine ilişkin çalışmalar yapılmalıdır.

➤ İşletme Sermayesi ihtiyacı varsa belirlenmeli ve gerekiyorsa sağlanacak yeni finansman kaynağının mevcut sermaye yapısına nasıl adapte edileceği belirlenmelidir.

➤ Tedarik zinciri konusunda detaylı çalışmalar yapılmalıdır.

➤ Finansal tablolar üzerindeki potansiyel etkiler ve riskler üzerinde yoğunlaşılmalıdır. COVID-19'un yılsonu finansal tabloları üzerindeki etkisi ve operasyonlar üzerindeki potansiyel etkileri okuyuculara açıklanmalıdır.

➤ İşletmeler sık sık durum değerlendirmesi yapmalı, değerlendirme, işletmenin ticari faaliyetleri, mali durumu ve ekonomik performansı üzerine hem nitel hem de nicel değerlendirmeye dayanmalıdır.

Tüm yukarıdaki değerlendirmelerin yapılabilmesi, bu faaliyetlerin sürekliliği ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için iletişimin önemi dikkate alınmalı, işletmeler, koşullar ilerledikçe yönetim kurulu, denetçiler, hukuk müşaviri ve diğer hizmet sağlayıcılarla yakın iletişimi sürdürmelidir. Gerekirse bu konularda profesyonel danışmanlık hizmeti alınmalıdır.

KAYNAKÇA

Deloitte. (2020). *COVID-19'un İşletmelere Olan Finansal Etkileri ve Çözüm Önerileri*. İstanbul.

İSMMM. (2020). *Koronavirüsün (Covid-19) Finansal Tablolar ve Bağımsız Denetim Çalışmaları Üzerine Muhtemel Etkileri*. İstanbul.

KPMG. (2020a). *Covid-19'un Muhasebesel Etkileri*. İstanbul.

KPMG. (2020b). *Covid-19 Finansal Raporlama Üzerindeki Potansiyel Etkileri*. İstanbul.